

BİLGİSAYAR MÜHENDİSLERİ KURULTAYI
10-11 ŞUBAT 2018, BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ-İSTANBUL

MUSTAFA AKGÜL Oturumu
Özgür Yazılım, Özgür Toplum

Özge BARBAROS
Bilgisayar Mühendisi

Adil Güneş Akbaş (Oturum Yöneticisi): Özge, neden özgür yazılımın yaygınlaşamadığına ya da meslektaşlarımız arasında neden beklediğimiz etkiyi uyandıramadığına, beklediğimiz ilgiyi göremediğine değinecek.

Özge Barbaros:

Merhaba. Öncelikle Akgül Hocayı anmak istiyorum. Onun son anına kadar yürüttüğü kavgası, mücadelesini elimizden geldiği kadar biz devralacağız. O her zaman bizim yolumuzu aydınlatacaktır.

Adil'in ve Chris Hocanın söylediklerine ek olarak bir şeyler söylemek istiyorum. Öncelikle özgür yazılımın açık kaynak koddan farkı, özgür yazılımın kaynak kod ve etikten oluşması. Çoğu zaman insanlar etik kısmına pek takılmıyorlar. Chris Hocanın bahsettiği özgür yazılımın başarısızlığı konusu da aslında özgür yazılımın, kullanıcıların özgürlüğü için ortaya atılmış bir olgu olmasına rağmen kapitalizmin işine yarayan bir şey haline dönüşmesinin sebebi, etik tarafın görmezden gelinmesi. Bu da açık kaynak kodu doğurdu. İnsanlar özgürlük konusunu gitgide unuttular ve bir yazılım geliştirme metodolojisi olarak açık kaynak koda yöneldiler. Açık kaynak kod çok yaygın. Özgür yazılımlar da çok yaygınlar; ama etik kısım yaygın değil. Yani toplum olarak kolektif çalışmayla bir şeyler üretmek kısmında biz etik kısmı hep geri tarafa atıyoruz.

Bugün İnternet nasıl yaşamsal öneme sahipse ve İnternet'in temel taşlarını oluşturan yapılar da özgür yazılımlardan oluşuyorsa aslında özgür yazılımlar da bizim için yaşamsal öneme sahipler. Yaygınlar aslında; ama biz sadece onları görmezden geliyoruz. Bilgisayar mühendisleri olarak, bilişim çalışanları olarak günlük yaşamımızda bizim emeğimiz, şirketlerin daha fazla kazanmasına harcanıyor; patronumuzun bir üst model araba alabilmesi için harcıyoruz günlük hayatımızı. Bu da mesleki motivasyonumuzu düşürüyor.

Ben bir bilgisayar mühendisi olarak tüm bilgisayar mühendislerinin başlangıçta mesleki tatmin açısından ya da bir şeyler öğrenmek açısından özgür yazılıma destek vermeleri taraftarıyım. Bunun haricinde çevremde gördüğüm kadarıyla genelde bilgisayar mühendisleri ve bilişim çalışanları orta sınıfa mensup insanlar oluyorlar. İşçi sınıfına göre biraz daha iyi gelir seviyesine sahipler. O sebeple konfor bölgeleri içerisinde kalıyorlar. Kendilerine dayatılan bireysellik fikrine kapılıyorlar. Doğuştan itibaren gelen "Bireysel ol; bireysel yaşamalısın, bencil olmalısın," ve "Her koyun kendi bacağından asılır," düşüncesinin içerisinde kaybolmuşlar. Aslında birçoğu bu durumdan memnun değiller; ama neden mutlu olamadıklarını bir türlü bulamıyorlar. Bir topluluğun parçası olmak konusunda çok da gönüllü değiller. Aslında yaşamını sürdürebilmek için bir toplumun parçası olmalısın ve ona katkıda bulunmalısın. Bu, senin de hayatta kalabilmen için gereklidir. Genellikle "beyaz yaka" diye tabir edilen çoğu insanın bunun farkında olmadığını düşünüyorum. Halbuki çoğu zaman işyerlerimizde edemediğimiz mesleki tatmin ve buna bağlı olarak edineceğimiz mutluluk, özgür yazılımlar ile bu toplumdaki veya topluluklardan aldıklarımızı onlara geri vererek sağlanabilir.

BMO olarak ne yapabiliriz bu konularda? BMO içerisinde bir “özgür yazılım” grubu oluşturup devlette geliştirilen veya devlet tarafından satın alınan yazılımların özgür alternatiflerini araştırıp veya gelişimine katkıda bulunup devletin bunları kullanması için sesimizi çıkarabiliriz. Şirketlere, piyasaya eleman yetiştirmek yerine özgür bir toplumun inşasında özgür yazılımları destekleyecek adımlar atabiliriz.

Her sene bir yerden *yüzde yüz yerli, yüzde yüz milli* diye çıkarılan yazılımlar var. Onlar genellikle bir özgür yazılımın paketlenip farklı bir şekilde sunumu halinde karşımıza çıkıyor. Tabii ki bunda bir beis yok... Özgür yazılımlar tüm insanlığın ortak malıdır. Bunu, bizi daha ileri götürecek araçlar olarak kullanmakta bir sıkıntı yok; ama genellikle lisans ihlalleri yapılıyor. Sanki sıfırdan yazılmış gibi lanse ediliyorlar. Halbuki onun yerine ihtiyaca uygun özgür yazılımı işaret ederek onun gelişimine katkıda bulunabilecek özgür yazılımcıları desteklemek hem ülkece hem de insanlık olarak gelişime katkı sağlar.

Özgür yazılım, toplumsal bir harekettir. Dünya gitgide sanal aleme taşınıyor. Savaşlar bile artık siber savaşlar haline geldiler. Şimdiye kadar tarihte insanlar topluluk halinde hareket ettikleri zaman güçlü olduklarını gördülerse bundan sonra da topluluk halinde hareket ederek yazılım dünyasındaki tekelleşmenin önüne geçebileceğimizi umut ediyorum. Ve diyorum ki “Özgür yazılımlar, günümüz dünyasının toplumsal mücadelesidir.”

Şu an bilişim insanların emek sömürüsüne dayanan bu düzen de özgür yazılımlar sayesinde yıkılabilir. Aslında toplumsal bir hareket olarak ortaya çıkan özgür yazılımın, kapitalizme hizmet eden bir araca dönüşmesinin önüne ancak *etik* vurgusuyla geçilebilir.